Nr. 54. Anulu XXXI.

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutóriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/2 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunatória.

Brasiovu 26|14 Iuliu 1868.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

MONARCHI'A AUSTRIACA

Transilvani'a.

Turcii si maghiarii.

Este o vechia doctrina a unoru istorici astu turcesci, catu si maghiari, cumca acestea dóua popóra asiatice s'aru trage totu dintr'o tulpina, buna óra cam precum s'ar putea dice acésta despre originea comuna a germaniloru si a svediloru etc. Candu venea turcii in Transilvani'a in dilele principiloru pomenteni, ei ines numea pe maghiarii de-aici t u r c i r a s i.

Acésta doctrina lusta simplu din punctu de vedere strinsu scientificu n'ar insemna mai multu, decatu ca istoricii, entnografii si filologii respectiveloru popóra punendu acea tesa asia cum o au si spusu ei, isi dedera de lucru unii la altii. Éca inse ce in dilele nóstre vinu ómenii, carii representa politic'a dilei, pentrucá din acea tesa, séu déca voiti, ipotesa, se faca si cate unu capitalu p o l i t i c u.

In anulu trecutu, pre candu maiestatea sa marele Padishah Abdul-Aziz calatorise la P'arisu, pentrucá „se'si védia gradin'a sa daruita lui de marele Padishah ah Frenkistaniei", precum dicea preacuviosii ulemali si dervishi ai lui Alah si ai profetului seu, dupace ajunsese la Ruscicuc, foile publice ne spusera, ca Padishahulu ar' fi disu cos. sale dlui ministru Mikó, care 'lu petrecuse pana la acea cetate danubiana: Se fimu amici buni, ca noi suntemu totu de o vitia.

In anulu curgatoriu 1868 dela nascerea lui Iesus Christosu ingenioseulu publicistu dn. Al. Halmágyi fostu redactoriu ad interim la „Kolozsvári Közlöny" vine in Nr. 67, 69 si 70 si aceleiasi foi si descriindu pe largu neaparat'a necesitate, cá generós'a natiune maghiara nitandu tóte relele din trecutu, se grabésca a intra catu mai curendu in cele mai amicabile relatiuni cu eroic'a natiune a fiiloru lui Urchan si Osmanu, aduuge totuodata, cumca acestu lucru salutariu trebue se se intample cu atatu mai vertosu, ca poporulu maghiaru in tóta lumea acésta n'are alte rudenii, decatu n u m a i p e t u r c i.

Reverendi'a sa dn. Ios. Bodoni parochulu reformatu din Csik-Szent-Iványu citindu acei trei articlii ai dlui Halmágyi, scrie acestuia de dato 27 Iuniu 1867 intre lacrime de bucuria, precum urméza:

„Óre A b d u l - A z i z, acelu mire sveltu au gratiósei mirese numite spiritu alu secolului citesce acei articlii, séu inca audie ceva despre ei? Éra de nu: si ingrijitu dta, cá in vielvulu acelora se ajunga pana la trépt'a scenului Inaltei Porti? etc. etc."

Dupa acestea vine „M. Polgár" cu foiletoniu seu din 12 Iuliu si asigura pe parintele Bodoni intr'unu limbagiu umoristicu, ca in adevaru ma'le Padishah nu numai citesce pe „K. Közl.", Pe urmare ca va fi cititu si susu citatii articli ci ca se intample nessemenatu mai multu, pentrca mai. sa sultanulu nu face nici unu pasu in politica, pana nu consulta pe „K. Közl.", cum ca este vai de marele veziru, déca cumva vr'unu numeru din acea fóia ardelenésca i se perde séu la posta, séu in cabinetulu seu, in fine s din o fordela de cavalerii turcesci Mudgigii, este pucinu are se tramitia pe cele mai frumóse spre a decora pepturile connationaliloru sei di Clusiu, cati colaboréza la „Kol. Közlöny." —

F haec meminisse juvabit. B.

A balázsfalvi pronunciamento.

(Capetu.)

Ve insielati, fórte tare, o diceau cu patere de reu, ca Dvóstra facia cu prouderea nóstra spre a ne midilloci multiumirea pretensiuniloru natiunei romane tocma in favórea unei concordie eterne si fericitórie de ambele natiuni porniti totu numai din punctulu de vedere alu ostilitatii si alu pericolului pentru natiunea maghiara si pentru unitatea statului coróuei St. Stefanu; ve insielati dicu, cu tóte ca si faptele istorice si patriotismulu celu nedisputatu alu poporului romanu v'au doveditu de ajunsu, ca romanii nici au visatu vreodata a trafica cu patri'a comuna, nu nici odata, nici voru trafica, tocma pentruca -si iubescu vatr'a protoparintiloru sei, comun'a acum patria, mai pre susu de órce sacrificiu. Protestamu dar' „K. K." pentru totudeuna, in contra tuturoru prepuseloru luate din vento si scóse din crerii cei neiesali concordiei, pentru venirea a carei imperatie facu si face nationea romana pronunciamentele sale. Protestamu in contra invinuirei de muscalismu, ou care ne desonorarati matratitatea nóstra politica de atate ori.

Ati facutu fiasco totudeuna, de oste ori v'au apucatu frigurile, a ne stacs cu invinuiri de aceste nemeritate si imposibile; si unele din diurnale totu nu se rosiescu a mai esi in publicu cu invinuiri de aceste! — Spunetine, din ce principiu o faceti acesta, déca vreti se ne aparamu si se ne ferimu de timporiu de nori negri, ce ne amenintia pe unii cá si pe altii cu acelesi tempestati?! Definitiunea amicitiei ni o lasa strabunulu Cicerone asia: „Una anima in dóue corpuri; ér' schitii strabunii Dv. dicea: „Intre domni si servi nu e nici o amicitia". Déca nu ne dovediti amicitia, apoi ce vreti? Se ve mai fimu servi? Contrariu juxta se posita magis elucescunt. Spunetine, in ce sta amiciti'a Dvostre catra noi, déca ve porniti totu din prepuseli nalucitórie, candu vorbiti despre tendentiele nóstre? — Se parasimu acésta maniera, mai judecandu si de cele urmatórie:

„Regimulu pestanu se pare ca voiesce a scóte la cale o lovitura cu forti'a in contra romaniloru. Redactorele „Gazetei Transilvaniei", care apare in Brasiovu, directorele gimnasiului Iacobu Muresianu, unu caractenu onestu si francu, s'a trasu la cercetare pentru pronunciamentulu romaniloru transilvaneni, care s'a publicatu in fói'a sa. Totu acesa sórte avura si canonicii capitulului Blasianu, Basiliu Ratiu, Gregoriu Mihali, Timoteu Ciparu si Elia Viassa. Cu ce scopu face acést'a? Ca procese penale nu se scotu convictiunile din anima.

Romanii nici acuma si nici odata nu voru acceptá ide'a maghiara de statu, pre candu ei totudéuna suntu gat'a de a se subordiná ideei austriace de statu, ceea ce a dovéditu intrarea loru cu bucuria in senatulu imperialu de Vien'a. Noi cunóscemu relatiunile, si am dá svatu barbatiloru regimului Pestanu, se nu incórde arculu pré tare, ca-ci elu de acuru va se se rumpa. Maghiarii nu au dreptu de a vorbi de o uniune definitiva a Ungariei cu Transilvani'a. Cu tóte acestea, cine sustiene acést'a, fia chiaru si ministru, se demintiesce prin r. rescriptu din 25 Dec. 1865, ca-ci in acest'a este espresu, ca acésta uniune trebue se fia dependenta dela o consideratiune corespundetória a interesseloru singuratice ale marelui principatu Transilvani'a si dela indestularea pretensiuniloru de dreptu ale singuratecilloru nationalitati si confesiuni ale tierei. Maghiarii inse pana in ór'a presenta n'au facutu nemica, pentru considerarea acestoru interese si pentru de a satisface acestoru pretensiuni de dreptu. Uniunea prin urmare inca totu mai pesavereza in neimplinirea premiseloru, fara de cari nu póte fi vorb'a de ea."

Aceste le scrie unu diurnalu vienesu, ma mai multe canta cam totu pe córd'a acésta. Ce dici „K. K. la de aceste, ca ne amu intelni bucurosi la olalta. —

Inca un'a totu comuna: In siedinti'a corpului legislativu alu Franciei din 17 Iuliu, min. de instructiune C a r n o t speranda amendamentulu facutu pentru schimbarea titlului, ce era numai in singuritu, si pentru numirea pe viitoriu a catedrei de limb'a si literatur'a slavica, cá se se dica: Catedra pentru limbele slavice si literatur'a loru, dice, ca déca corpulu legislativu ar' vre a contopi septu titulu „limb'a slavica", tóte limbele slavice: atunci ar' contopi tóte nationalitatile slavice in un'a si ar' legitima ambitiunea Rusiei; de recunósce corpulu legislativu mai multe natiuni slavice, atunci una fiacare se va simti moralicesce mai puterósa spre a se opune sistemei de anecsiune a Rusiei.

Panslavismulu apara unitatea limbei spre a face cá se se créda in unitatea rasei si asia se se póta ajunge la unitatea teritoriala. Europ'a se opune acestei idei cu una coalitiune a celoru trei poteri mari ale sale, adica a slaviloru, germaniloru si romano-latiniloru si amendamentulu se loà in consideratione.

In fine tragu luarea aminte a capetelora celoru mai sburdalnice la dicteriulu romanu: „Pentru scump'a fraga si frundi'a mi draga". Celu pucinu in sensulu acesta ar' trebui se cautamu si unii si altii unu punctu de intelnire sincera, ca atunci nu va mai avé locu prepunerea nici de dacoromanism pana la Tis'a, nici de rusomanism, ci ne amu ingrigi cu puteri unite si cu fidelitate de securitatea ecsistentiei, la care nu veti afla nici odata amicu mai sinceru si mai probatu, decatu pe romanu. — Óre nci?! — R.

In ce limba va fi comand'a aperatoriloru patriei in Ungari'a?

Dupa cum cetimu din proiectulu de lege pentru puterea armata, apoi acolo se dice, ca comand'a va fi in limb'a m a g h i a r a si standartulu asemenea u n u m a l maghiaru r o s i u - a l b u - v e r d e. Cu nemodificat'a primire a acestei legi autonomi'a si ecsistinti'a Transilvaniei s'ar sterge. Fiacare tiéra su avutu si isi are insemnele si colorile sale, cari nici cu un'a voirea intregei tieri si a tuturoru natiuniloru ei nu se potu sterge, decatu vinu primite in mare'a comuna, inse pana a nu se efeptui in detaiu uniunea, dupa cum martorisi si min. de justitia in respunsulu la interpelatiunea lui M a c e l a r i u, nu se póte uimici trecutulu istoricu alu unei tieri. — Ast'a se o rumege bine deputatii dela dieta, cu tóte ca si de altmintrelea gard'a in comitatele mai multu romane ar' fi pré chinuita, candu s'ar tractá cu stat'a necrutiare, cá d. e. cei ce au serbitu in armat'a regulata 10 ani cu comand'a germana, se se chinuiésca acum a invetiá alta comanda totu in limba necunoscuta?! Unde suntu apoi greutatile neintielegerei limbei?! Cum au fostu secoli intregi tiér'a Ardélului cu stégulu ei propriu galbenu-venetu-rosiu, potu fi si acum aperatorii ei si pentru aceea intregitatea statului póte dura inca pe atati si mai bine secoli inainte, fiindu toti multisamiti. —

Propunere.

Considerandu, ca celu mai pretiuitu tesauru alu fiacarui individu si cetatianu este **limb'a**, cá cea mai eficace arma de aparurea intereseloru proprii in contra adversariloru sei;

considerandu, ca intrebuintiarea limbei proprie in afacerile procesuale cá unu dreptu sacru e bassatu pre legi, si pe unu usu indelungatu treontu in lege, ce nu se mai póte sterge;

considerandu, ca insasi Maiestatea Sa imperatulu si regele incoronatu prea bunulu nostru monarchu inca ascolta pe fiacare suditu alu seu in limb'a lui materna, si in acea 'lu si mangaie cu parintescului seu respunsu;

considerandu, ca inausi comitetulu comitatului acestuia cu liberalitate démna ince a recunoscutu in afacerile sale, in principiu si fapta egalitatea de dreptu a **limbei romane,** care e proprietatea cea mai santa si inalienabila alora 92.000 de locuitorii romani facia cu 22.000 de locuitori de nationalitate neromana, pre teritoriulu comitatului acestuia;

considerandu ince, ca in timpulu mai din urma nu numai din partea oficiolatului si a sedriei comitatense a uniloru judi procesuali si judecatorii singulari partitele si martorii de nationalitatea romana nu se asculta in limb'a loru propria, si fasiunile loru se scriu la protocolu in traducere maghiara — din neconoscinti'a limbei — in intielesu contrariu, — éra ce e ince si mai durerosu si mai batatoriu la ochi, fiscaliulu comitatului 'si face incusarea si propunerea in contra acusatiloru de nationalitate romana in limb'a maghiara — loru nepricepute;

considerandu, ca prin acésta procedura se periclitéza interesele cele mai vitali de securitatea personala si de avere;

considerandu, ca pre langa acésta violare a drepturiloru personali si cetatinesci, se face si se incéra unu pasiu graduatu plinu de periclu la calcarea si sugrumarea insusi a drepturiloru politico-nationale ale romaniloru, sceea ce nu credu, ca ar' fi in intentiunea acestui comitatu, séu a inaltuloi regimu, propunu:

cá inelitulu comitatu se faca dispusetiunile cuviintióse pentru deplin'a respectare a egalitatei de dreptu alu limbei romane, pentru inscrierea fasiuniloru in limb'a celoru ascultati, si pentru estradarea resolutiuniloru si decisiuniloru in limb'a exhibitelora, totu odata se decrezteze procedur'a disciplinaria, si in casu de nesupunere, amovarea din oficiu a scelora, cari voru calca si pe viitoriu dreptulu limbei.

Desiu in 16 Iuliu 1868.

Gabrielu Manu.

Adunarea comitetului comitat. din Solnocu interiore in 15—16 Iuliu 1868 in Desiu.

Il. sa d. comite supremu Carolu de Torma intrandu pre la 10 óre — dupa invitarea indatinata in sal'a pretoriala, tienu o vorbire scurta, prin care deschise adunarea si prin care descrise resultatele cele mari castigate pentru nationea maghiara in decursulu acestui anu, memorandu cu colori vii acésta di, cá di aniversaria, di plina de bucuria pentru re'nvierea libertatii constitutionale.

Dupa aceea se cetira legile sanctionate, séu se luara de cetite, apoi ordinatiunile guvernuale si repórtele comisiuniloru, intre cari unulu despre investigarea dusa in contra judelui procesuale Martinu Szántó, care fù acusatu, ca pre doi insi din Tirlisiua pentru unu furtu de 34 fl. comisu spre daun'a cantorului de acolo, iau benignisatu cate cu 30—40 de nuiele, si apoi iau judecatu la aresto de 3 luni, de si acésta causa s'au tienutu de competinti'a sedriei comitatense, — precum ca acelasi jude proc. au adunatu dela tóte fetele cerculu seu **cate 10 óue si vreo cateva cupe de alune,** adica dela acele care au voitu a lua parte in siediatori — séu la torsulu de canepa — pentru mas'a comitelui supremu? Din resultatulu investigatiunei inse n'au esitu nemica la lumina, si incusatoriulu s'a judecatu — amesuratu propunerei comisariului investigatoriu, — la suportarea speseloru de investigatiune, — éra partarea judelui procesuale s'a reprobatu pentru nuiele, constatandose prin investigatiune, ca nu pentru furtu si nu cu ocasiunea benignisarei, ci din alte cause de vagabondare (?) s'au pedepsitu?! Déca incusatoriulu se va multiami cu acésta decisiune, — se'i fia de bine! Dar' déca va recurge? si va cere o comisiune mixta investigatória ad normam celeia, care a investigatu si in contra judelui proc. romanu Tohati? constatatoria din Solomonu Gajzágo, v. pres. dietalu, contele Victoru Kornis si Gabrielu Manu, óre totu acela ar' fi resultatulu? pentruca la poporu face multu incredere! — Éca vedi, candu s'au strinsu nescari óne nu s'a pditu tóta precautiunea, si candu s'au tramisu la Desiu inca nu — dupa cum se vorbeace de comunu! Lauda inse, ca acele no s'au primitu pentru culin'a dlui com. supr., dupa cum acésta e lucru cunoscutu in publicitate! Cu acésta ocasione d. G. Manu a reprobatu procedur'a oficiolatului pentru tragenarea investigatiunei, care il se d. com. supr. au primitu cu óresicare susceptibilitate si pentru ce? Ca déca concernentele Rusu Todoru s'a plansu pentru comunatulu seu judecatu incompetinte la aresta de 3 luni in contr'a judelui proc., óre n'a avutu il. sa cu oficiolatulu timpu din 26 Febr. pana 15 Aprile a face vreunu pasu decidetoriu? — Acésta procedura e de condemnatu, pentruca dreptulu de disciplina in contra abusuriloru deregatoriloru e in man'a comitelui supr. si potea il. sa baremu in 14 dile a face ceea ce a facutu dupa 6 septemani cu intrevenirea comitetului! Si acésta tu-a stata mai vertosu, de órace „exempla trahunt" si se póte lesne intempla cu ori si care membru alu comitetului unu asemenea caso; se siéda póte inca nevinovatu arestatu 6 septemani! Se nu ne fia domniloru téma de publicitate, atunci candu scurtimea timpului nu érta pre il. sa d. com. supr. a lasa discussionea mai larga in asemenea casuri — precum s'a intemplatu cu Ioane Titie, care nu capatà cuventu! —

S'a cetitu mai incolo reportulu comisiunei esmise pentru transcrierile sosite dela comitate, in care au luatu parte dintre si nostrii d. G. Manu, — intre acele au fostu un'a — dupa cum am intielesu dela comitatulu slovacu alu Zoliului in caus'a nationalitatiloru, la care s'a propusu ca dupa ce comitetulu acesta la alte ocasiuni s'a declaratu, ca doresce, cá caus'a nationalitatiloru se se deslege amesuratu pretensiuniloru drepte ale acelora — acésta transcriere o iè pare spre sciintia. Ací ne dede d. G. M. deslucirea, ca in casulu acela, candu comisionea s'ar fi lasatu in pertratarea acestei cause, ar' fi propusu: „ca dupa ce acésta transcriere contiene in sene pareri din evulu mediu — scandalóse, si pline de idei retecite, despre egalitatea de drepturi, se se iè spre trista cunoscintia, si cu indignatiune se se respinga." Totudeodata declara d. G. M., ca astfeliu de transcrieri facu numai rosine comitatelora si anumitu comitatului concerninte, se privesca de o vatamare pentru comitatulu nostru, ca a cutediatu acela a ne tramite o transcriere cá acésta, de órece locuitorii ei ar' fi fostu numai in partile Asiei. — De acestea rostindose cu emotiune in sala, maghiarii scaimbara numai fecie, dara nimene nu facù nici o observare.

Se mai cetí reportulu intrunioriloru de educatione dupa proiectulu ministerialu, in care maioritatea comisiunei reléga acésta causa pana ce se va aduce lege formale. — Unu singuru votu au sustienutu realisarea intrunioriloru, care potea se'si capete óresicare partinire in comitetu; dara dupace d. G. M. pentru impregiurarile de facia intrunirile le declara de realisavere numai cá confesionale, aceea parere ince au remasu nepartinita, si asia inca multe ilusiuni mai disparura!

Cea ce a avutu a electrisa adunarea a fostu **propunerca** alaturata*) in caus'a limbei. Acésta propunere fù atacata de nescaiu comitatensi Carolu Déési cu cunoscut'a-i furia — nu numai din punctu legalu, — **ci denegandu si ecsistinti'a unei literature romane,** incatu s'au rusinatu si maghiarii de atata obrazuicia si d. comite supremu o a respinsu cu demnitate cuvenita — ca ce 'lu infrunta si provoca la ordine si la obiecta. — Acésta causa provoca o lupta scurta; dar' in focata, carcia s'a opusu comitele supr.; si I. Titie nici acum, precum nici I. Muresianu nu capatara cuventu. — Singuru propunatoriulu potú sle plesni in facia adeverulu, provocandu pre fiscalu, cá se abdica de oficiu, déca nu e in stare s'si face propunerile in limb'a acusatiloru romani, — **de órace deregatorii suntu pentru poporu, ér' nu acesta pentru deregatorii!****)

Pre candu sperámu de tóte partile cam catra 3 óre dupa amédi, unirea lucrari loru, d. G. Manu mai facú dóue interpelatiuni, una pentru diurnele martoriloru secultati in caus'a procesuala a judelui proc. Tohati, — éra a 2-a in caus'a abusuriloru din Suciu de susu (Fed. Nr. 94). Cetindu acesa corespondintia, inse d. comite supr. pre la midiloculu corespondintiei a intreruptu pre interpelatoriu asigurandulu, ca acestu casu e aratatu si oficiosu il. sale, si iau spromisu, ca in caus'a acésta va procede cu tóta iutiél'a si illu va incunoscintia despre resultatulu procesului si pre interpelatoriulu — amintindu il. sa, ca acestu casu e si alteum de comunu cunoscutu! Noi credemu, ca de e de comunu cunoscutu, atunci unu jude procesuale, care ar' fi facutu astfeliu de abusuri, nici 24 óre nu ar' poté stá in oficiu, si déca totusi sta! ce consecintie se potu deduce?! — Séu acésta o pretinde politic'a dualismului? Acésta e maxima moderna constitutionala! Déca s'a terminatu investigatiunea din partea sedriei, de ce nu se aduce si sententia?! E de doritu, cá despre una procedura cá acésta se póta lua cunoscintia si Esc. Sa **ministrulu** de justitia! — S'au sustenerea judelui procesuale Molnár Sándor si dupa atari abusuri grele e conditio sine qua non?! De e inocente, se se sustiena? Numai catu starea lucrului se se limpedésca catu mai curendu, si se se pedépsésca calomnistoriulu. — Se se limpediésca prin o comisiune mixta, constatatória din barbati maghiari si romani de incredere, cari conoscu procedur'a criminala deplina, de órace singuru pe asemenea cale se póte limpedi lucrulu!

In urma avemu cu dorere a memora, ca dd. protopopi, cá membrii ai comitetului — afara de Colceriu si Orianu, asemene preoti afara de Gabrielfiu, Ambrosie Popa, Jenci si Buzora — nu s'au infaciosiatu la adunare, — unii pentru cuprinderile oficióse, departare si seracia, — éra cei bocotani si mai de aprópe, póte au trecutu in castrele indiferentiloru, ca in cele ale inimiciloru nationali suntemu siguri, ca nu voru trece nici odata!

Cu alta ocasiune vomu publica numele absentiloru celu pucinu pentru istoria. —

Unu martoru ocolatu.

Ecsemplu dela Maramuresiu.

NB. Se cuvine a trage atentiunea celoru, ce in indiferentismu no se nadaira pana acum, ca spectatór'a, cá la comitetele de comitatu se se primésca dintre romani totu cam cei mai departati, o cu scopu de secretu publicu observata de maghiari. Rogove auditi, ce facura maghiarii din Maramuresiu: Dupa ce se reconstituira pe basea dela 1848 ince in 1861, apoi se aflara siliti a alege si romani, pentruca comitatulu e romanescu; ei inse alesera de membri la comitetu totu pe cei mai departati, cu scopu, ca avendu pretensiuni nationale se astepte cu ele, pe candu cei departati nu voru fi de facia, si atunci apoi se'si joce cali pe spatele romanismului, decidendu si cu dechiarsrea si decisinnea, cá se se róge de min. de colte pentru infiintiarea episcopiei maghiare dela Dorogu, pre candu romanii si musca acum budiele de nacasu, ca vr'o cativa cetatieni le joca festa pentru indiferentismulu romaniloru departati! — Alta se incepemu fratiloru! Totu comitatulu romanu se pretendia, cá cei alesi se nu remana nici o data dela siedintie. Mai bine se i desdanesca romanii toti pe cei mai saraceti, ca altfelio ne vomu trezi cuplesiti si ingropati in mormentele celei mai triste ignorari, care e sora de cruce cu mórtea politica. — Inteligintí'a se dè séma inaintea viitoriului. Ea trebue se caute precautiuni. — Nici odata se nu lipsimu dela adunari politice comitatense, ca din vin'a nóstra parte mare ne somu topito. — Cine e indiferentu la esecercitarea dreptului politicu, comite assasinatu facia cu natiunea. Mai bine se lasc pre altii in locule. — Ce faceti frati marmuresiani cu generatiunea juna?! In gimnasiulu dela Sgetu pela 1864 abia invetia cate 23 insi limb'a romanésca, care e introdusa numai de maturia?! Unde ve sunte juristii, cari se ve apere interesele?! In numele vostru se facu ce si in contra intereseloru vóstre sufia si vetulu si voi mai poteti fi indiferenti? Fii si le Dragosiu! — Invetative limb'a si nu pecatu in contra fericirei fiiloru vostri, cari voru manó obisl'a unoru susteri si croitori, déca nu cultivati. Ce dici d. T. Romanu, — si on. societate de lectura? — Datine unu reportu — R.

UNGARI'A. **Delodieta.** Di siedinti'a de 11 Iuliu. (Capetu.)

Ios. Hodosiu (strigari: mane, mane), déca onorabil'a camera doresce inchidere siedintiei, si nu voiesce continuarea discusiei —

Presidentele: Placa, placa, continuam!

Ios. Hodosiu. Mi eu voia a face un amendamentu a §lu 15 din proiectulu de lege, ce'lu discutamu acum. — Amendamentulu meu este, ca in locuiu celoru dóue rendari dela incepetulu §lui se se dica: „Care dupa espirarea

*) Vedio in fronte, unde i se cade onórea. — R.

**) Resultatulu nu'lu scimu: s'a primitu propunerea séu ba? — Déca nu, se nu adórma nici odata, pana candu se va primi. — R.

cuartalului in 15 dile nu si ar' respunde contribuiunea, acelui'a etc. cá in tecstu.

Onorabila camera! Amu auditu dicendusse, ca si sub sistemulu lui Bach si Schmerling s'ar fi platitu cametia de intardiare dela darea directa, cu alte cuvinte, ca déca cineva n'ar fi respunsu la timpu darea directa, ar' fi trebuitu se platésca asia numit'a cameta de intardiare (Verzugszins). Eu negu acést'a, pentrucá dupa darea directa, eu scriu ca astfeliu de camete nu s'au platitu nici odata. (Sontag Pál: vorbesci din propri'a esperintia). — Da, vorbescu din propri'a mea esperintia. — Dlu deputatu Sontag, póte se aiba alta esperintia: si ací nime nu póte fi mai competinte de a ne dá deslucire, de catu dlu ministru de finantie; pentru acesa eu rogu pe dlu ministru, ca din acele multe regulamente de dare de sub sistemulu lui Bach séu Schmerling, cate s'au votatu in acést'a camera, dar' cari cei mai multi nu le cunóscemu, pentru ca nu ni s'au impartasitu — din acele regulamente dicu, se ne arate, de este vreo astfeliu de dispusetione, prin care s'ar ordiná a plati cameta de intardiare dupa darea directa; ce pana atunci sustienu negatiunea mea. — Scia bine, ca s'au platitu camete de intardiare, dar' aceste s'au platitu dupa darile indirecte, si cum? asia ca mai anteiu te admoná si'ti punea terminu de 30 de dile, si numai dupa trecerea acestui terminu ersi detoriu a platí percente de intardiare.

Asia dar' bine vedeti dloru, ca noi aducemu legi mai aspre pentru poporu, de cum au fostu regulamentele de sub sistemele trecute. In §lu precedinte, care eu nu l'amu votatu, s'a hotaritu cameta de intardiare si dela darile directe; acum e vorba se damu terminu pentru respunderea astorufeliu de camete. Déca la respunderea a orice detoria se pune unu terminu órecarele, atunci cu atatu mai vertosu este a se pune la detori'a cea mai grea, éra nu a o restringe acest'a la unu terminu atatu de preclusivu, cum o face § 15 din tecstu. Déca in § 13 se dice, ca se primescu platiri partiali, éra in § 16 se dice, ca se primescu si anticipatiuni pe mai multe cuartale inainte, atunci potemu presupune, ca statulu va poté dobendi din aceste anticipatiuni atat'a, catu póte ar' perde, candu cineva nu ar' respunde darea nici in terminulu de 15 dile propusu de mine.

Dreptu acesa recomandu amendamentulu meu atentiunei camerei, si me rogu se binevoiti a'lu primí.

Se votéza si se primesce tecstulu originalu, asia merge si mai incolo. —

In siedinti'a casei deputatiloru din 13 Iuliu, Deák face unu proiectu de decisiune, cá ministeriulu se dè unu proiectu de lege pentru reorganisarea tribunaleloru, si denumirea constitutionala a judecatoriloru.

Comisiunea verificatória in cans'a deputatiloru din Hunedór'a si Hatiegu si arata parerea, ca comitatulu Hunedórei n'are ce se amestece in trebile orasieloru respective.

Dep. Dr. Petcu a fostu provocatu inca in 26 Maiu se vina la dieta, cá deputatu verificatu. Presidintele dice ca'lu va provoca, ca in 14 dile se se afle in dieta, ér' Dr. Ratiu cá deputatu Hatiegului nu vre se scie de dieta si de acea se va escrie nóua alegere. Mai incolo se continua desbaterea pentru repartirea dariloru.

In siedinti'a din 14 Iuliu, dupace propune Babesiu, cá petitiunea comitatului Cárasiu in cause arendarei pogabitióse a lemneloru se se pertracteze decsebitu, se continua desbaterea de mai dinainte. —

AUSTRI'A INFER. Vien'a. Comisiunea ungaréscа pentru aperare isi finise in 13 Iuliu consultarile in presentí'a min. imp. de resbelu LMC. br. Kuhn, care acest'a nu putú se strabata cu defensiunile sale.

In 14 se tienú aici in Vien'a sub presidinti'a imperatului unu consiliu ministeriale in cans'a modificariloru pretinse de comisiunea ungarica pentru legea de aperare. — Mai incolo in acestu consiliu s'a fipsatu titlulu monarchiei cu cuvintele: „monarchi'a austro-ungarica". —

Diurnalele germane acum spumega pentru statea pretensiuni, ce se facu in grati'a dualismului. —

Una patenta imperatésca din 11 Iuliu 1848 conchiama tierile de dincolo de Lait'a, intre cari si Bucovin'a, cá se se intrunésca in diete pe 22 Aug. si sen. imper. s'a prorogatu pana in 17 Oct. — Diurnalulu „Politik" serie din Prag'a, cumca partiti'a cechica, dupa cum se prevede, nu va intrá in diet'a de acum. —

Cronica esterna.

ROMANI'A. Bucuresci 10 Iuliu. Inca totu se mai continua luptele pentru alegerea senatoriloru. Pana acum s'au alesu la colegiulu alu II. urmatorii:

Senatorii

alesi la colegiulu alu doile sautu:

Argesiu: G. Perdicaru.
Buzeu: Eugeniu Predescu.
Brail'a: M. N. Mihaescu.
Bacau: Milicescu.
Bulgradu: P. Dimanescu.
Botosiani: Vasilie Nicolescu.
Covurlui: Colonelu Lupascu.
Cahulu: Const. Caramanliu.
Dimbovit'a: Pana Olanescu 35 contra 27 asupra dlui Manolescu.
Dolju: Guran cu 46 vot. din 52 vot.
Dorohoiu: Ioane Docanu.
Falciu: Generalu Golescu.
Ilfovu: M. Anghelovici, cu 123 votari din 147 votanti.
Iasi: N. Ionescu 35 contra 34 Scribanu.
Ialomit'a: Col. Stoica.
Ismailu: Dumitru Bolintinénu.
Jiu: Col. Grasanu 51 din 54.
Mehedinti: Generalu Tell.
Muscelu: Antonu Gugiu.
Neamtiu: A. Sicléanu.
Oltulu: Const. Delénu cu 30 vot. din 45.
Prahov'a: Ioane Radovici 46 din 52.
Puto'a: Asanache Panfilu, 34 contra 33.
Romanu: N. Ionescu.
Romanati: C. Vladoianu.
Remnicu-Sarat: Picléanu.
Suceav'a: Gr. Bengescu.
Tutov'a: Georgie Miller.
Tecutiu: Eliod. Lapati.
Teleormanu: Colonelu Pencescu.
Valcea: Const. D. Otetelesénu.
Vasluiu: Col. Pangrati.
Vlasc'a: Stefanu Golescu.

„Monitorulu" publica resultatele esameneloru si noi republicamu din „Romanulu":

Discursulu rostitu de d. A. T. Laurianu cu ocasiunea impartirei premieloru la tóte scólele din Bucuresci.

„Prea Inaltiate Dómne!

„Instructiunea publica, destinata a respandi luminele preste tóte clasele societatei, si desteptandu spiritulu omului, a'i nobili anim'a, insufland'u principii de morala, de adeverata iubire de ómeni si de creatorele tuturoru; si cu ajutoriulu acestor'a a'lu conduce la adeverat'a fericire, — a fostu din fatalitate lunga timpu impedecata in tierile romane de a produce fructele sale cele salutarii, — si numai de cateva decenie a pututu se si reserve luminele sale binefacatórie preste totu poporulu acestoru tieri. — Sincerii fii si patrioti, petrunsi de sentimentulu binelui publicu, n'au lipsitu a contribui cu cuventulu si cu fapt'a la desteptarea ideiloru de cultura generale intre poporulu romanu, la infiintiarea de scóle de diverse grade, si la propagarea cunosciniteloru folositóre intre tinerime. Noi recunóscemu cu multumire tóte silintiele demne de lauda ale predecesoriloru nostri. Inse, totudeodata nu simtimu datori a marturisi, ca pedicele fiindu multe si timpulu scurtu, scopulu a pututu numai in parte a se ajunge. Noi scimu, ca pe langa ceea ce s'a facutu deja in Romani'a pentru instructiunea publica, mai este inca fórte multu de doritu. Si de aceea, departe de a cugetá de a face unu elogiu scóleloru nóstre, cari se afla inca in periodulu nascerei, voimu numai a aratá pe scurtu ceea ce este, si a trage laurea-aminte a publicului asupra propuneriloru facute pentru ameliorarea si intinderea instructiunei in tiéra.

„Actualminte functionéza in Romani'a:

2400 scóle rurali cu 68.450 copii. (?!)
2 scóle reali cu 39 scolari.
109 scóle urbane de baieti cu 63.520 scolari.
96 scóle urbane de fete cu 4921 scolaritie.
11 gimnasii cu 825 scolari.
5 licee cu 1170 scolari.
8 seminarie cu 1136 scolari.
1 scóla militaria, cu 80 elevi.
1 scóla de medicina cu 156 elevi.
3 scóle de agronomia cu 108 scolari.
1 scóla de machine agricole din Iasi cu 30 scolari.
1 scóla macedono romana cu 30 scolari.
3 scóle de comercia cu 155 scolari.
5 scóle secundarii de fete cu 425 eleve.
3 scóle normali de invetiatori cu 170.
2 scóle superióre (universitati) cu 186 studenti.
2 scóle de artile frumóse cu 79 scolari.
2 scóle de musica cu 161 scolari.

„Invetiatur'a elementaria fiinda cea mai necesaria pentru luminarea poporului, guvernulu Mariei Tale a lustu acestu ramu in speciale consideratiune, si a creatu deja, in anulu espiratu, unu numeru de 250 scóle comunali de modelu, si dupa ce a facutu apelu la toti acei ce suntu chiamati la acésta sarcina, si pentru cuvenit'a loru formare la aplicarea invetiaturei, a invitatu unu numeru din cei mai buni profesori la Bucuresci, Berladu si Craiov'a a face cursuri practice cu acesti candidati, si a'i trece prin unu esamenu de aptitudine. Dnii profesorii au primitu cu multumire acésta sarcina gratuita si au implinit'o cu lauda. In urmarea acestor'a s'au inscrisu aprópe 200 scóle rurali cu invetiatori mai buni, punendulise indatorirea de a se supune la unu esamene, candu voru aspirá la urcarea salariului loru.

„Cu tóte acestea, Mari'a Ta, vediendu ca lips'a de invetiatori bine preparati este cu multu mai mare, si ca trebuinti'a de a respandi instructiunea preste tóta tiér'a este urginte, a binevoitu a luá initiativ'a pentru crearea unei scoli normali de invetiatori in Bucuresci, cu propriele I. V. sacrificii. Acésta crestiune, adeveratu seminariu de invetiatori, functionéza acum de siepte luni cu celu mai bunu succesu, si ne promite resultatele cele mai satisfacatóre.

„Speramu, ca veniturile anilorn viitori voru permite guvernului de a fondá asemenea institute si la Craiov'a si la Berladu, si cu modulu acest'a voru inzestra scólele comunali pretutindeni cu ómeni bine educati si bine formati.

„Pentru cultur'a sexului femeescu s'au inmultitu anulu acest'a scólele primari de fete, si s'au pusu fundamente la scólele secundarie prin districte. — Institutele centrali din Iasi, Bucuresci si Craiov'a dau bune institutrice pentru scólele primarie de fete, si credu ca nu ne insielamu, sperandu, ca in scurtu timpu vomu vedé tiér'a dotata cu persóne capabili de a respandi preste totu instructiunea intre sexulu femeescu, si prin cultur'a femeei a escerità o influintia salutaria asupra educatiunei tinerimei, si prin urmare, a generatiunei viitórie.

„Pentru formarea de profesori gimnasiali s'a destinatu, cá arene de esercitiu practicu, dóue gimnasii in cele dóue capitale ale Romaniei; gimnasiulu lui Stefanu celu Mare la Iasi, si gimnasiulu lui Michaiu celu Valinte la Bucuresci. Studentii cari si-au terminatu studiile la facultatile de litere si de sciintie, si se destina profesurei, voru aflá cea mai buna ocasiune de a se perfectioná in aceste dóue institute deschise practicei loru. Deja unu numeru dintre densii promitu demni apostoli si luminitori pentru viitoriu.

„Introducerea concursuriloru intre scolarii diverseloru gimnasie, prevediuta prin legea asupra instructiunei publice, si pusa in lucrare in anulu scolasticu espiratu, produce emulatiunea cea mai binefacatóre intre scolari. Premiele decernate celoru ce s'au destinsu in anulu trecutu, fiindu acum parate, se voru distribui cu ocasiunea acestei solemnitati, si voru servi de o nóua incuragiare tinerimei studióse pe viitoriu. Mesur'a acestoru concursuri s'a intinsu in anulu curentu si la Iasi, si cu incetulu se va intinde in tóte urbele, unde functionéza mai multe gimnasie.

„In privinti'a cartiloru scolastice, s'a facutu unu nou progresu in anulu acesta, si au esitu la lumina mai multe opere, cari au dobenditu aprobarea autoritatiei superióre, si cari nu voru lipsi a facilitá tinerimei progresulu la invetiatura. Dara un'a dintre cele mai mari lacune, si care nu se póte implini fara sume considerabili, s'a implinitu prin munificentí'a Mariei Tale, care si binevoitu a dotá scólele romane cu colectiuni de charte geografice. Atlantele romanescu, tiparitu cu spesele Mariei Tale pentru anulu scólelorn nóstre, revérsa o lumina nóua preste studiulu geografiei, usiuréza si vivifica cunosciinti'a lumei. Suntemu convinsi, prea inaltiate Dómne, ca gratitudinea profesoriloru si a scolariloru, desteptata prin statea binefaceri, se va adaugá prin acestu nou semnu de parintésca solicitudine, si va remané pururea viua in animile loru." — (Va urmá.)

Interpelarea

D. dep. Ella Macelariu

in sied. din 17 Iuliu.

Mi luai voia a cere cuventulu pentru a indreptá, in numele meu si alu mai multoru consoci, una interpelatiune catra intregulu ministeriu, cá catra guvernulu responsabile unguresc. Intr'aceea, insinte de a o face acést'a, fia'mi ertatu, on. casa, a premite una observare modesta.

On. casa! Voiu incercá a vorbí unguresce, de 'si — firesce cu sprobarea on. case — cu ajutoriulu acestei charthie. Da — supunendume silei — voiu vorbí ungaresce parte pentru aceea, cá se nu amblu cá in an. tr., 7 Martiu candu, pre basea legei aduse pre calea cea mai constitutionale si intarita de Mai. Ss., am voitu se me folosescu de dreptulu celu mai naturalu, adica de dreptulu usuarei limbei mele materne, dara, dorere, on. casa m'a amutitu; éra de alta parte pentru aceea, pentruca sum silitu a recunósce, ca de acelu dreptu nu me potu bucurá in presente, fiinduca legea aceea, care a servitu atunci de garantia, prin determinatinnea pré inalta dela 20 Iuniu an. tr. — de si nu pre cale constitutionale, ci pre cale ordinatiunei — s'a scosu din valóre, s'a stersu; da, s'a stersu pre charti'a, inse din inim'a natiunei romane nici odata! (Sgomotu cumplitu, presiedintele clopotesce si admonieza pre vorbitoriu.)

Intr'aceea, vorbindu ungaresce, trebue se insemnu, ca din acést'a nici intr'unu modu nu se póte deduce, ca eu prin acést'a a'si voí a abdice pentru totudeun'a, nici de o independinti'a patriei mele, nici de dreptulu usuarei limbei mele materne. — Nu, pentru ca nu e pre lume potere, care se me póta despoiá de acea firma convingere, ca dreptarile natiunei mele nu sunto perdute pentru totudeun'a, si ca la acelea, acusi séu mai tardiu, 'si voru castigá valóre, pentruca ce se iè pre nedreptulu si fara invoire comune, aceea nu este perdutu nici odata. (Urlete.)

Premitiendu acestea, me intorcu la obiectulu, despre care voiescu se interpeleza pre intregulu ministeriu. (S'audimu.)

Onor. casa! Am informatiune secura din Transilvani'a, ca in urmarea unui „procesu de press, intentatu contra lui Iacobu Muresianu, redactoru alu fóiei politice „Gazet'a Transilvaniei", ce apare in limb'a romana in Brassiovu, si directoru alu gimnasiului rom. cat. de acolo, locuintí'a acestuia s'a calcatu (sciutatu), si ca atatu elu, catu si mai multi canonici metropolitani si profesori din Blasiu, s'au citatu inaintea tribunalului scaunului Muresiului. (Aprobare sgomotósa) si ca, prin urmare, din partea organeloru guvernului ungaresc u respundietoriu, si póte din ordinatiunea acestuia — spre cea mai adenca dorere si vatemare a natiunei romane — se face incercare, pentru a deschide mai multoru barbati destinsi si stimati si natiunei romane, calea care conduce la temnitia.

Motivulu acestei procedure teroristice, — carea nu se póte justificá nici din punctulu de vedere alu legiloru positive, nu atatu mai pucinu din punctulu de vedere alu unei politice sanetóse, — dopa cum se dice, este publicarea conoscutului pronunciamentu din Blasiu, ce l'a facutu inteligintí'a de acolo, cu ocasiunea maialului tienutu in Blasiu la 15 Maiu s. c.

On. casa! Am servitu in decursulu mai multoru ani la tribunalu, si asia me rogu, se nu créda nimene, ca sulevandu (aducandu inainte) una intrebare, asupra careia trebue se decida tribunalulu, dóra asi voi se preocupu a césta decisione si se alterezu nedependinti'a judiciaria; — nu, nici decatu, pentruca si insu'mi recunoscu, ca de o administratiune legale a justitiei numai acolo póte fi vorba, unde nedependinti'a si libertatea procedurei judeciarie este asecurata; ci o aducu inainte, on. casa, pentru aceea, pentruca acésta cestiune momentósa are una insemnetate politica de o importantia fórte mare, care, asia mi se pare, ca guvernulu séu nu o conósce, séu déca o conósce, nu o conósce asia precum este ea in adeveru.

Nu voiescu a me demite in una detaiare mai de aprópe a pronunciamentului, pentruca credu ca toti 'lu conóscemo, stat'a inse cutezu a afirmá, ca ar' fi fórte mare ratacire a crede, ca acele trei postulate, cari le cuprinde si din cari unulu este mai dreptu decatu celalaltu, ar' fi numai productulu unoru nemultiamiti singuratici si ca acelea n'ar esprime postulatele intregei natiuni romane, dicu ale intregei natiuni, pentruca esceptiunea e atatu de mica, in catu déca ar' voí cineva s'o numere pre degete, abia ar' avé lipsa de ambe mainile. — Si afara de acea, ar' fi tristu, fórte tristu lucru, cá intr'unu statu constitutionalu se nu se póta esprime nici astfelu de postulate, cari s'au recunoscutu de drepte si legali chiaru si din partea pré inaltului tronu, prin atate si atate rescripte pré inalte; si inca ou atat'a mai tristu, cu catu in acelu pronunciamentu nici cu unu unicu cuventu nu se dice, cá validérea postulateloru, ce cuprinde, se se incerce afara de cale legale; ci chiaru din contra, s'au conceputu si adresatu guvernului pre langa espresiunea fidelitatei nemarginite catra Domnitoriu si a iubirei fratiesci catra celelalte natiuni conlocuitórie.

E dreptu, si eu recunoscu, ca pronunciamentulu din cestiune trage la indoiéla legalitatea uniunei din 1848; dara déca acést'a e crima, si déca acést'a este tóta crim'a pentru care cei mai susu aminditi s'au luatu sub cercetare criminale, atunci nu numai aceia, cari au subscrisu séu au primitu acelu pronunciamentu, ci cati romani sunto in Ungari'a si Transilvani'a, ba inca si una parte mare si energiósa a natiunei sasesci din Transilvani'a, inca ar' cadé in acea crima.

Despre fratii sasi amu sfirmatu numai nu-cea, despre ce sum convinsu, si ce au marturisitu ei insi-si la tóta ocasiunea si mai vertosu in diet'a din Sibiiu, si adica toti deputatii si regalistii sasesci — afara de unulu — si asia repetiescu, ca aceea ce amu disu, e, dupa in tim'a mea convingere, adeverata. Sciu eu si aceea, ca mai multe municipie sasesci au trimisu on. ministeriu adrese de incredere; sciu si aceea, ca mai multi dintre barbatii primari si guvernului de acum fura destinsi prin denumirea loru cá cetatiani onorari; in fine inse sciu si aceea, catu pondu se póte atribuí astoru distinctiuni, mai vertosu déca consideru, ca asemeni adrese au capetatu si guvernulu cadiutu, de atari distinctiuni s'au bucuratu si Bach, Schmerling, Koller, Stadler, Grimm, Urbán si altii.

On. casa! Nu voiescu, cá din incidentele acest'a se siru detectele numeróse si esentiale ale I art. din an. 1848, cari defepte, considerandu dreptulu publicu alu Transilvaniei, si judecandu din punctulu de vedere alu moralitatii, facu din articlulu acest'a orice alta, numai nu lege justa, onesta, si obligatória, — ci reservandu mi acestu dreptu, 'mi tienu de detorintia facia cu mandantii mei si scump'a mea patria, a dechiará pre facia si cu acea sinceritate, ce totu patriotulu credintiosu detoresce patriei si consciintiei sale, a dechiará, de si nu in numele natiunei romane, ca-ci la acést'a n'amu dreptu, dar' cá fiiulu ei credintiosu: ca natiunea romana nu e amica uniunei precipitate din 1848, si nu o considera cá legala.

Asia e, on. casa, pentru romanii transilvaneni uniunea nu e alt'a, decatu effusulu fortiei, vatemarea cea mai adenca si mai semtibila a onorei natiunei, ma inca mai multu decatu acést'a: **una sentintia de mórte,** si la secultarea acestei sentintie e neposibilu a tacé, acést'a aru fi contra naturei. Adocetive bine a minte, diloru! ce a responsu natiunea maghiara in 1849, candu forti'a, prin constitutiunea marsiala, sterse pre natiunea magliara din sirulu natiuniloru vine si nedependinti, si facú se incete tiér'a a existe cá atare; séu cu alte cuvinte, candu diceá poterea: Tu trebue se mori! Óre nu respunse: „Ba, eu vreu se viezu, si mai de graba facu, se pera acea potere, care vre se 'mi iè viéti'a?!"

Acum totu acea natiune, care pre tempulu acel'a a respinsu cu atat'a resolutiune sentinti'a de morte enunciata in contra ei, — acum, una natiune abié de 5 milione adresieza totu acele cuvinte catra natiunile nemagiare de 11 milione de suflete, si acestor'a se nu li fia iertatu a dice nici atat'a: Fratiloru! si noi vremu se viamu, si noi ne iubimu patri'a si natiunea nostra?!"

A pretinde acést'a, diloru, in secululu alu IXX, aru fi atat'a, catu a se opune spiretului tempului; la asié ce-va natiunea romana nu se va dejosí nici una data.

Asié esplica si considera natiunea romana uniunea din 1848, si repetiescu, privesca-se acést'a cá crima séu cá merito, nu se pote atribui pronunciamentului, acést'a o inradecinata in inim'a natiunei romane. La acést'a n'a fostu si nu e de lipsa nici una agitare, nici una iritare. — Si apoi nu numai romanii sustienu, ca art. de uniune d'in 1848 n'are potere de lege, si prin urmare Transilvani'a e tiera nedependinte, — acést'a s'a disu de atate si atata ori in pré inaltele rescripte; ba chiaru in a. 1848 uniunea Transilvaniei cu Ungaria sa enunciatu numai in principu, si asié cutezu a dice, ca tocmai on. guvernu e caus'a, ca esiste inca atatu de mare diferintia in pareri despre nedependinti'a Transilvaniei, pentru ca n'a substernutu nici pana in diu'a de astadi proiectulu de lege pentru asecurarea uniunei.

Nu pentru legalitatea acelui articlu de uniune amu istratu noi deputatii romani din Transilvani'a, in sal'a acést'a, — afara de unulu, acésta e deputatulu Iosifu Hossu, (Vivate frenetice din tote partile) — da, diloru, si eu dicu: se traiesca, se traiesca, cá se pota gustá amaratiunea decepciunei (amagirei) — nici n'amu venitu noi aici, cá se cersimu unu frustu de pane, pre cum credu multi in cercurile mai inalte, — ci amu intratu aici din supunere catra maiestatea sa, domnitoriulu nostru, mai departe amu facutu acést'a, pentru ca se damu dovada representantiloru natiuniloru sorori, ca nu vremu, se perdemu nici una ocasiune pentru contielegerea pacinica, — dar departe de totu cugetulu, ca prin esercitarea acestui dreptu restrinsu se sturbimu nedependinti'a Transilvaniei.

Altcum potu asigurá pre on. casa, ca antipatia contra uniunei din a. 1848 nu se pote atribui nici orecarei starsintie neloiale, nici antipatiei contra natiunei magiare, nu, repetu, nu, ba potu dice, ca natiunea romana regreteza adencu, ca guvernele de acum (celu din Vien'a, ca si celu din Pesta) in locu de a recunosce adeveratele sale interese, si in locu de a se stradui, cá prin indestulirea natiuniloru nemagiare, respective negermane, se castige simpatiele acestora, cari facu poterea fia-carui guvernu, in locu se fia drepte catra natiunile nemagiare si negermane, partinescu politic'a nefericitatia si aristocratica a Poloniloru, care aspiré dupa egemonia si erá mai splecata spre ori ce, de catu se recunosca si indestulesca pretensiunile drepte ale fratiloru loru ruteni si rusi, — atare politica, care nu sicauta garantiele nedependintiei sale in libertatea comuna a natiuniloru, ci in conesiuni straine si in apesarea altoru natiuni.

Acésta e politic'a guvernului de acum, ca magiari dincoce si companistii loru din Viena din colo de Laita, se apese pre celelalte natiuni, cu inse nu credu, ca prin acést'a imperiulu austriacu-magiaru se devina candu-va tare si potinte, ceea ce se pote numai prin indestulirea dreptá a totororu natiuniloru, si cea ce dorescu din inima curata.

Cu aceste-a mi-icu libertatea a depune interpelatiunea anunciata pre mesa on. case, recomandandu-o atentiunei si considerationei ministeriului si a on case.

(Interpelatiunea va urmá.) „Fed."

Novissimu. Dn. Macelariu respunse min in sied. din 21., ca apretiaza adeverulu, inse nu retrage nemica din cele dise; nu recunósce crime in pronunciamentu in contra intregitatei statului.

D. P. Grideanu propune se se sisteze cercetarile incepute. —

I. S. Friedericu Liedemann

in Pest'a si Timisiór'a,

are onóre a preveni onor. publicu cu inscriuntiarea, cumca cu deschiderea calei ferate pe estinderea Aradu-Beligradu se redicu in Vintiulu de diosu o comandita si si recomanda servitiale sale in tóte obiectele si trebile de espeditiune adaugendu inca, cumca comandit'a sa e incredintiata din partea inclitei directiuni a calei de feru a Ardélului cu servitiulu de a inaintá mai incolo acele marfuri, cari nu suntu adresate nimenui in Vintiulu de diosu.

1—3 R.

Cursurile la burs'a in 27. Iuliu 1868 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 41	cr. v.
Augsburg	—	—	111 „ 35	„
London	—	—	113 „ 80	„
Imprumutulu nationalu	—	—	59 „ 70	„
Obligatiile metalice vechi de 5 %			59 „ 80	„
Actiile bancului	—	—	739 —	„
„ creditului	—	—	214 „ 90	„

Redactoru respundietoru
JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
JOANE GÖTT si fiiu HENRICU.